

مهم آنجا در اخذ تعرفه شرکت نموده وانجمن با رعایت مواد قانون شروع بتوزیع تعرفه نموده و موازی ۳۸۵۰ ورقه تعرفه توزیع گردید و از این تعداد موازی ۳۷۲۰ ورقه تعرفه با اوراق رای برگشته و آقای حاج میرزا علی محمد دولت آبادی با کثرت ۱۴۵۰ رای از کل آراء مزبوره بوکالت دارالشورای ملی انتخاب شده اند و پس از تمام قرائت آراء مدت یک هفته انجمن مرکزی برای وصول شکایات منتظر بوده و شکایاتی نرسیده لذا اعتبارنامه باسم آقای حاج میرزا علی محمد دولت آبادی صادر و خاتمه انتخابات را اعلان نموده است شعبه دوم پس از تصدیق مشکلات معروضه انجمن را در عملیات خود محقق دانسته و انتخابات آنجا را موافق قانون میدانند و چون تا بحال هم شکایاتی نرسیده لذا صحت انتخاب آقای حاج میرزا علی محمد دولت آبادی را تصدیق مینماید

رئیس — نسبت باین راپورت مخالفی نیست (گفته شدخیر)

رئیس — رأی میگوییم بوکالت آقای حاج میرزا علی محمد دولت آبادی آقایانیکه تصویب می نمایند قیام فرمایند (عده زیادی قیام نمودند)

رئیس — تصویب شد چون نزدیک ظهراست اگر مخالفی نباشد انتخاب بکنفر مباشر بمانداز برای جلسه فردا .

آقای آقاسید فاضل — اگر تصویب میفرمائید که شروع بشود برای دادن.

رئیس — بسته بتصویب مجلس است و منوط بتصویب بنده نیست ضرر ندارد و چون جزء دستور امروز است موافق دستور عمل می کنیم در این موقع شروع باخذ آراء شده آقایان وقار الملک - جلیل الملک سلطان العلماء - مهره های تفتیشیه و اوراق آراء را تعداد نموده نتیجه اینطور حاصل شد مهره تفتیشیه ۶۲ ورقه رأی ۶۳

رئیس — شصت و دو حساب میشود و یک رأی باید از آن آراء کسر شود .

(آقایان مستخرجین یک عدد یا کت رأی برداشته و شروع باستخراج بقیه نموده بترتیب ذیل نتیجه حاصل گردید)

آقای حاج میرزا اسدالله خان ۲۵ رأی آقای رفعت الدوله ۳۱ رأی - آقای نظام الدوله ۱ رأی آقای منتصر الملک یک رأی ورقه سفید علامت امتناع چهار **رئیس** — عده رأی دهندگان ۵۸ نفر است و آقای رفعت الدوله با کثرت ۳۱ رأی انتخاب شده اند دستور جلسه فردا اولاً بقیه آقایان که قسم یاد نکرده اند قسم یاد میکنند ثانیاً قرائت راپورتهای راجع باعتبار نامه های شیخ الاسلام - آقای امین التجار آقای آقا سید محمد باقر دستغیب - آقای وکیل الملک - آقای سردار جنک

جلیل الملک — راجع با آقای دستغیب قرار شده است فردا در محل تحقیقات بعمل آید.

رئیس — میدانم که باید تحقیقات بشود چرا تاکنون نشده

جلیل الملک — شعبه تصور نموده بود باید از طرف هیئت رئیسه بآنها اعلام شود غافل از اینکه در مجلس رأی گرفته شده و بموجب رأی مجلس باید اقدام نمایند .

رئیس — پس چهار فقره راپورت خواهد بود آقای شیخ الاسلام - وکیل الملک نماینده کردستان و سردار جنک - و امین التجار

(مجلس نیم ساعت بعد از ظهر ختم شد)

جلسه ۱۹

صورت شرح مجلس یوم پنجشنبه بیستم شهر ذی حجه الحرام ۱۳۰۹ مطابق دوم برج سنبله ۱۳۰۹

مجلس یکساعت و نیم قبل از ظهر در تحت ریاست آقای موتن الملک تشکیل یافت (صورت مجلس روز چهارشنبه نوزدهم را آقای آصف الممالک قرائت نمودند)

رئیس — نسبت بصورت مجلس اعتراضی نیست (اظهاری نشد)

رئیس — صورت مجلس تصویب شد دستور امروز قسم یاد کردن است و بعد از خواندن راپورت شعبه که حاضر است در این موقع کلام الله مجید را حاضر نموده پس از اجراء مراسم تعظیم از طرف عموم حضار آقای رئیس آقایان نمایندگان رای یک برای ادای مراسم تحلیف احضار آقایان مفصله - الاسامی ذیل قسم نامه را به مضمون ذیل قرائت و امضاء نمودند

من که در ذیل امضاء می نمایم خداوند را به شهادت میطلبم و بقرآن مجید قسم یاد میکنم مادام که حقوق مجلس و مجلسیان مطابق قانون اساسی محفوظ و مجری است تکالیفی را که بمن رجوع شده است مهما ممکن با کمال راستی و درستی وجد و جهد انجام بدهم و نسبت باعلیحضرت شاهنشاه متبوع عادل مفخم خود صدیق و راستگو باشم و باساس سلطنت و حقوق ملت خیانت ننمایم و هیچ منظوری نداشته باشم جز فواید رمصالح دولت و ملت ایران

آقای سردار معظم خراسانی - آقای آقامیرزا ابراهیم قمی - آقای آقا سید فاضل کاشانی - آقای سردار مفخم - آقای میرزا ابراهیم خان - آقای فهیم الملک - آقای احتشام الدوله - آقای آقا سید یعقوب - آقای حاج آقا (نطق ذیل را ادا و بعد قسم نامه را با اضافه یک کلمه قرائت نمودند)

بنده در این موقع با حفظ عقاید سیاسی خودم که در جلسه روز سه شنبه قرار بود اظهار کنم قسم یاد میکنم در صورتیکه اراده داشتم که قبلاً آنها را عرض کرده و بعد قسم یاد نمایم

رئیس — چنانچه سابقاً عرض کردم برای اینکه موافق قانون اساسی رفتار کرده باشیم بهتر این است که عین عبارت قسم نامه را که در قانون اساسی نوشته شده است قرائت کنیم و آقایان چیزی

کم و زیاد نکنند

حاج آقا — بنده چیزی کم نکردم فقط یک کلمه زیاد کردم و اگر چیزی زیاد بشود منافات ندارد .

آقای نصرت الدوله - آقای معتمد الدوله - آقای حکیم الملک - آقای مشیر الدوله - آقای آقا میرزا سید حسن کاشانی - آقای عمید السلطنه - آقای آقا سید محمد تدین - آقای عدل السلطنه - آقای نصیر دیوان - آقای آقا سید محمد رضا مساوات - آقای جلیل الملک - آقای آقا میرزا علی کازرونی - آقای صمصام السلطنه - آقای عماد السلطنه نماینده اصفهان آقای شریعتمدار - آقای حاج میرزا مرتضی آقای وقار الملک - آقای شیخ الاسلام نماینده ملایر آقای آقا شیخ ابراهیم زنجانی (بعد از اداء قسم اظهار نمودند)

این چهارمین مرتبه است که بنده قسم یاد می کنم و حمد میکنم خدا را که سه دفعه رابخوبی حفظ کردم و از خدا توفیق میخواهم که چهارمین مرتبه را نیز حفظ کنم

آقای آقا میرزا ظاهر تنکابنی - آقای نصیر السلطنه آقای فتح الدوله

رئیس — از هفت فقره اعتبارنامه که جزء دستور بود فقط یک فقره راپورت راجع باعتبارنامه آقای امین التجار حاضر است و مابقی راپورتهای هنوز نرسیده انشاء الله برای روز شنبه حاضر خواهد شد آقای آقا شیخ محمد جواد (احضار برای قرائت راپورت)

(آقای آقا شیخ محمد جواد راپورت مزبور را بمضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه اول نظر باینکه شرح و جریان انتخابات اصفهان را در موضوع انتخاب آقای عماد السلطنه تحت نمره ۱۳ بعرض نمایندگان محترم رسانیده لازم دانست مجدداً بطور تفصیل همان مطالب را تکرار نماید فقط بذکر این مختصر قناعت می نماید آقای امین التجار با کثرت ۳۱۷۵ رأی از اصفهان برای عضویت مجلس شورای ملی انتخاب شده اند شعبه هم با کثرت نمایندگی ایشان را تصدیق می نماید

رئیس — نسبت باین راپورت مخالفی نیست (اظهاری نشد) رأی میگیریم آقایانی که نمایندگی آقای حاج امین التجار را تصدیق می نمایند قیام فرمایند (اغلب نمایندگان قیام نمودند)

رئیس — تصویب شد در چند روز قبل در موقعیکه از طرف اداره مباشرت آقای ارباب کیخسرو راپورت دوره فترت را به مجلس ارسال نموده بودند بنده اشتهاً عرض کردم که معمول این بوده که اول به کمیسیون محاسبات رجوع شود بعد به مجلس تقدیم شود در حالیکه مسئله بعکس بوده است اول باید در مجلس قرائت شده و بعد بکمیسیون ارجاع شود اگر مخالفی نباشد جزو دستور روز شنبه باشد (بعضی تصدیق کردند) پس دستور روز شنبه از قرار است

که عرض میکنم

اولاً قرائت رایورت اداره مباشرت

ثانیاً نطق آقای حاج آقا

ثالثاً رسیدگی باعتبار نامه های آقای و کیل الملک

آقای شیخ الاسلام نیانیده اصفهان - آقای ضیاءالادبا

آقای آقا شیخ محمد حسین سعادت - آقای آقاشیخ

عبدالکریم - آقای سردار جنگ

در این ضمن کمیسیونهایی که مطابق معمول

باید انتخاب بشود در خارج انتخاب خواهد شد

راجع بدستور مخالفی نیست (اظهاری نشد)

• (مجلس یازده دقیقه قبل از ظهر ختم شد)

جلسه ۲۰

صورت مشروح مجلس یوم شنبه

۲۲ ذیحجه ۱۳۴۹ مطابق ۴ برج

شنبه ۱۳۰۰

مجلس یکساعت و نیم قبل از ظهر در تحت ریاست

آقای امیراعلم نایب رئیس تشکیل گردید

صورت مجلس روز دوشنبه بیستم ذیحجه را آقای

آصف الممالک قرائت نمودند •

نایب رئیس

آقایان اعتراض دارند بفرمایند آیا اعتراضی هست؟

اظهاری نشد •

صورت مجلس تصویب گردید - دستور امروز

همین طور که در صورت مجلس بعرض آقایان رسید

اول خواندن رایورت اداره مباشرت بعد نطق آقای

حاج آقای شیرازی بعد رسیدگی به اعتبارنامه های آقایان

و کیل الملک - شیخ الاسلام - آقای سردار جنگ و آقای

شیخ محمد حسین سعادت و آقای شیخ عبدالکریم وضیاء

الادباء چون از این اعتبارنامه ها فقط اعتبار نامه آقای

سردار جنگ حاضر است اگر اجازه میفرمایند اورا مقدم

بداریم مخالفی نیست؟ (گفته شد خیر)

نایب رئیس

(احضار برای قرائت رایورت) آقای آقاشیخ محمد

جواد رایورت شنبه اول راجع بنمایندگی آقای

سردار جنگ بمضمون ذیل قرائت نمودند •

شعبه اول - رسیدگی بدوسیه انتخابات ایل جلیل

بختیاری نبوده رایورت آنرا بقرار ذیل تقدیم مینماید.

نوزدهم ربیع الثانی ۳۹ انجمن نظارت مرکزی

در مالبر تشکیل گردیده چهار شعبه نظارت از ده در

سرپل - سر اداره نفت - قلعه قل منعقد نموده اند -

در تمام حوزه انتخابیه ۲۵۷۵ ورقه تعرفه داده شده

و ۲۴۹۷ ورقه رای دریافت کرده اند آقای سردار

جنگ با اکثریت ۱۵۰۲ رای از طرف ایل بختیاری

بسمت نمایندگی و عضویت مجلس شورای ملی انتخاب شده

اند یک هفته انجمن نظار برای اخذ شکایات دایر

ولی شکایاتی نرسیده در ۲۳ جمادی الاول خاتمه به

انتخابات داده و انجمن نظار رامنجل کرده اند شعبه هم

نظر بحسن جریان انتخابات نمایندگی آقای سردار

جنگ را تصدیق مینماید •

نایب رئیس

نسبت باعتبار نامه آقای سردار

جنگ مخالفی هست؟ (اظهاری نشد)

نایب رئیس

آقای سردار جنگ را تصویب میفرمایند قیام نمایند.

(جمع کشوری از نمایندگان قیام نمودند)

نایب رئیس

تصویب شد رایورت اداره مباشرت

که بنا بود امروز خوانده شود چون آقای رئیس

تشریف ندارند میگذاریم برای جلسه آینده و اگر

مخالفی نباشد شروع میکنیم باستماع نطق آقای حاج

آقا شیرازی •

• **حاج شیخ اسدالله** - آقا برای خواندن رایورت

مانعی هست یا نقصی دارد اگر نقصی ندارد و فقط

خواندن رایورت است بنده تصور میکنم خوانده شود

و بعد از خواندن هم مذاکره در اطراف آن نخواهد

شد چون بر میگردد بکمیسیون محاسبات پس از آنکه

بمجلس بیاید - از آن گفتگو میشود باوجود این مانعی

برای خواندن رایورت بنظر نمی آید •

• **نایب رئیس** - گمان میکنم کاملاً تمام نشده

باین جهت بماند برای جلسه آتی بهتر است •

• **حاج شیخ اسدالله** - بسیار خوب •• **نایب رئیس** - آقای حاج آقا (اجازه نطق)• **حاج آقا** - قبلاً برای اینکه شاید مدت عرایض

بنده طولانی باشد از آقایان و از مقام ریاست استدعا

میکم که در هر موقع تنفس و ختم جلسه را مقتضی

بدانند اعلان کنند وبقیه عرایضم را برای بعد از تنفس

یا جلسه آتی میگذارم ولی آقایان حاضر برای استماع

هستند هم حاضر برای بیانات خود هستم •

عرایض بنده شاید در اذهان تمام افراد این مملکت

متموج و عقاید آقایان و کلاً نسبت به روش این عقاید

موافق است ولی شاید کمتر در مقام تنظیم و بیان این

عرایض برآمده باشند و بنده می خواهم نتیجه افکار

عموم و آرزوهای ملت و عقاید مترکم جمعیت و ملت را

بعرض آقایان برسانم و تعقیب این عقاید را اولین

وظیفه حتمی خودم در مقام نمایندگی میدانم سایر

آقایان هم تصور میکنم همین عقاید را دارا هستند

و با توافق همین عقاید امیدوارم که بنیان اصلاحات

برروی آنها قرار داده بشود وقایع هر اندازه عظیم و

سهمگین باشد وقتیکه جمعیت و جماعت تدریجاً داخل

آن وقایع سهمگین شد عادت بآن وقایع میکند متعود

به پذیرفتن آنها میشود •

دوش جماعت در زیر بار سنگین حوادث پر -

طراقت میشود ولی در نتیجه با همین تمود اگر در

فکر علاج و رفع این بارهای سنگین نباشد نتیجه جز

اضمحلال و فنا چیزی نخواهد بود ما در مقابل تکالیف

فوق العاده مهمی واقع شده ایم تکالیفی که یک سلسله

دوره های فترت و هرج و مرج و دوره های بی تکلیفی

رعدم و وظیفه شناسی در این مملکت ایجاد نموده • ما

در مقابل یک چنین حوادثی هستیم مجلس شورای ملی

در دوره چهارم تقنینیه در مقابل یک حوادث و حشتناکی

واقع شده که فقط نتیجه فترت و نتیجه عدم محس

وظیفه شناسی زماستداران دوره فترت است

در مقابل این تکالیف سنگین و مهم ما باید کمرهای

خود را سخت ببندیم و حاضر برای مبارزه عملی

بشویم ولی برای اینکه بتوانیم داخل در اصلاحات

بشویم فقط از محیط عادت باید یکقدری بالا تر

برویم و پرده های عادت و اعتقاد چند ساله فترت را

پاره بکنیم تا بتوانیم وقایع و عظمت این دوره هارا

بآن طوری که هست اندازه بگیریم برای خارج شدن

از محیط زندگانی عادی چه لازم است ؟

فقط عزم تغییر نا پذیر برای عمل زیرا که

گفتارها نوشتن ها و بیهوده سرایش های بلا عمل با اندازه

ازهان را خسته کرده است که هیچ اثری بر او مترتب

نمی شود پس باید فقط خود را برای عملیات حاضر

نمائیم و عزم بکنیم که عملی باشیم برای عملی بودن در

یک مملکتی که اینهمه مشکلات زیاد است قبل از

همه چیز لازم است که هر نماینده و هر کس که کمر

خود را برای اصلاحات راست می کند فقط باید رویه

سیاست خودش را معین کند تا بآن رویه و عقیده خود

تواند داخل در زمینه اصلاحات مملکت شده و عملی

باشد تعیین خط مشی قبل از هر چیز برای دخول در

سیاست لازم است و اینکه ما در دوره های گذشته

دچار اینهمه مشکلات شده ایم و اینکه از اصل

مشروطیت تا امروز بدون استثناء یک قدم نتوانسته ایم

رو باصلاح برویم برای این است که خط مشی عملی

برای خودمان در هیچ موقع اتخاذ نکرده ایم پس

برای اینکه در این دوره مثل سایر ادوار گذشته

عملیات ما بی نتیجه نباشد فقط قبل از هر چیز خط

مشی را باید معین کنیم من چون این حقیقت را حس

کرده ام برای خودم یک خط مشی اتخاذ کرده ام که

الان در حضور آقایان دارم عرضه میدارم گمان می

کنم خیلی از آقایان در این خصوص با من موافق

هستند و پس از آنکه خط مشی خودم را درسیاست

بیان کردم از خط مشی که بدون هیچ تغلف و

هیچ دقیقه از دقائق اورا صرف نظر نمی کنم شاید

بگویند عملی بودن خیلی مشکل است و شاید تصور کنند

که یکمرتبه وارد شدن برای خرابی ترتیبات عادی

چهارده ساله خیلی کار مشکل و سختی است ولی حوادث

بمانشان داد که اینطور نیست و اگر بخواهیم می

توانیم من زیاد تر از این در این زمینه چیزی

عرض نمی کنم همین قدر مختصراً عرض می کنم هر

مشکلی از آن سخت تر و شدید تر نباشد در مقابل

عزم و اراده قوی خیلی آسان میشود اگر چه عرایض

من خیلی زیاد میشود ولی بخواهش جمعی از آقایان

« که موقع را عجلالتا مقتضی ندانستند که بنده تمام

عرایض خود را عرض کنم »

یک قسمتی از آنها را صرف نظر نمودم ولی

عرایض خودم را تقسیم بچند قسمت میکنم یک قسمت

راجع بسیاست مجلس شورای ملی است یک قسمت

راجع باصلاحات عمومی و اجتماعی و یک قسمت راجع